ಎಂ.ಎನ್.ಪ್ರಭಾಕರ್ *

ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೦೬-೧೦೨೬)

ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಮೊದಲ ಸಾಮಂತರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಾದ ವಿಲಿಯಂ ಕೊಯಿಲ್ಹೋ, ಡರೆಟ್, ಶೆಟ್ಟರ್, ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್ ಮುಂತಾದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಈಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಣ್ಡಪೊಯ್ಸಳ ನೆಂಬ ಸಾಮಂತನ ಹೆಸರು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದೆ. ಇವನ ಖಚಿತ ಕಾಲಾವಧಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೬ ರಿಂದ ೧೦೨೬.) ಮುಣ್ಡಪೊಯ್ಸಳನ ಬಗ್ಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ, ಪರಿಷ್ಕೃತ ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಯಾದಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೆನಿಸಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಮಯವೆನಿಸುವ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಈ ಶಾಸನಗಳು ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ಯಶೋಗಾಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ. ''ಈ ಯದುಕುಲ ವಂಶದೊಳ್ ವಿವಿಧ ವೀರರ ಚಾಗದ ಭೋಗದ ಬಳ್ಳಿನ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆ'' ಎನ್ನುವ ಈ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಸೋಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ. ವಿನಯಾದಿತ್ಯನಿಗಿಂತ ಮೊದಲಿಗೆ ಮಹಾರಾಜನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವನು ನೃಪಕಾಮ. ಈತ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಾಪಜಯಗಳೆರಡನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ.

ನೃಪಕಾಮನನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೭ರ ಸಕಲೇಶಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ರಾಜೇಂದ್ರಪುರ ಶಾಸನವು ''ಶ್ರೀ ಮನ್ ನೃಪಕಾಮ ಮಹಾರಾಜ'' ಎಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಹೊಯ್ಸಳರು ''ರಾಜ ಮಹಾರಾಜ''ರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರಂತೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ, ಸಾಮಂತ ಮುಂತಾದ ಯಾದಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜೇಂದ್ರಪುರದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ನೃಪಕಾಮ ಪೊಯ್ಸಳನಿಗೂ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಯುದ್ಧದ ಜಯಾ ಪಜಯಗಳ ಪಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ. ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೨-೨೩. ಶಾಸನವು ''ನೃಪಕಾಮ ಪೊಯ್ಸಳ'' ನೆಂದಿದೆಯೇ ಹೊರತು ''ನೃಪಕಾಮ ಮಹಾರಾಜ''ನೆಂದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೨೨ರಲ್ಲಿ ನೃಪಕಾಮನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ ನೃಪಕಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೭ ರಿಂದ ೧೦೪೭ರವರೆಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೃಪಕಾಮನೇ ಹೊಯ್ಸಳರ ಉದ್ಘೋಷಿತ ಮೊದಲ ಮಹಾರಾಜ, ನೃಪಕಾಮ ಪೊಯ್ಸಳ ಸಾಮಂತನೂ ಹೌದು, ಮಹಾರಾಜನೂ ಹೌದು. ಆತ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಲು ಹವಣಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದ. ಇವನ ಪೂರ್ವಜರು ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದು ಇವರುಗಳು ನೆಡಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳ ವಿವೆರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷ ವಿನಯಕ್ಕಾಗಿ ಇತರರು ನೆಟ್ಟ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ

* ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮ್ಯಾನೇಜರ್, ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ ಶಾಖೆ, ಮೈಸೂರು ೫೭೦೦೦೪

ಇವರನ್ನು ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವನು ಮುಣ್ಡಪೊಯ್ಸಳ.

ಅರಕಲಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೆಣ್ಣೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದ ವಿವರಗಳು ಇಂತಿವೆ:

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಖವರ್ಷ ೯೪೭ ನೆಯ ಕ್ರೋಧನ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಮಾಸದ ಪುಣ್ಣಮೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಟಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂ ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳನ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಮಣ್ಣೆಯ ಕಾಳಗಮಂ ಗೆಲ್ದು ಇಗ್ಗ್ರಡಲ ಕೋಟೆಯಂ ಕೊಳ್ವನ್ದು ಪೆನ್ನಲೂರ ಕೊಂಗಳಾಚಾರಿಯ ಮಗಂಜಾಕವ ಸತ್ತಂ ಅವನತಾಯ್ವನ್ದಕಬ್ಬೆ ಕಲ್ಲ ನಿಜಿಸಿದಳ್.

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾದ ತೇದಿ ಇದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೬ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ೪ ರಾಜೇಂದ್ರ ಜೋಳಕೊಂಗಾಳ್ವನಿಗೂ ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳನಿಗೂ ಮಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧನಡೆದು ಕೊಂಗಾಳ್ವನು ಗೆದ್ದು ಇಗ್ಗ್ರಡಲ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಪೆಣ್ಣಲೂರ (ಹೆಣ್ಣೂರ) ಕೊಂಗಳಾ ಚಾರಿಯ ಮಗ ಜಾಕವನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅವನ ತಾಯಿ ವೆಂದಕಬ್ಬೆ ವೀರಗಲ್ಲು ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೨-೨೩ರಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೃಥ್ವೀ ಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ನೃಪಕಾಮನಿಗೂ ಯುದ್ಧನಡೆದಿತ್ತು. ಈಗ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೬ ರಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳ್ವನಿಗೂ ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳನಿಗೂ ಯುದ್ಧನಡೆದಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೨೨ ರಿಂದ ೧೦೨೬ರವರೆಗೆ ಮುಣ್ಡಪೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ನೃಪಕಾಮ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧವೇ? ಖಚಿತವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಊಹೆಮಾತ್ರ. ಈ ಊಹೆಯೊಂದಿಗೆ ನೃಪಕಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೨೭ ರಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳನಿಗೆ ಇಗ್ಗ್ರಡಲ ಕೋಟೆಯೂ ಸೇರಿತ್ತು. ಇಗ್ಗ್ರಡಲ ಕೋಟೆಯಾವುದು? ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು ಇಂದಿನ ಹಾಸನ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಇಗ್ಗ್ರಡಲ ಕೋಟೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮಣ್ಣೆಯೂ ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ ಬಹುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಣ್ಡ(ಪೊಯ್ಸಳ)ನ ಹೆಸರು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನ ತಿ.ನರಸೀಪುರದ ಕಲಿಯೂರ ಎಳಗನ ಶಾಸನ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಖಚಿತವಾದ ತೇದಿ ಇದೆ; ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೦೬ ಮಾರ್ಚ್ ೨೨ ಶಕವರ್ಷ ೯೨೮ನೆಯ ಪರಾಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿ

ಶ್ರೀಮತು ರಾಜಾರಾಜದೇವ ಪಾದ ಪಂಕಜ ಭ್ರಮರ ಜಿತರಿಪು ಸಮರ ಕುಲಮಾಣಿಕ್ಯ ಕೊತ್ತ ಮಂಡಲನಾಥ ಶ್ರೀಮದಪ್ರಮೇಯನ ಜಯಸ್ತಂಭಂ

ಎಳಗನಿಗೆ ಸಮರ ಕುಲ ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಕೊತ್ತ ಮಂಡಲನಾಥ, ಅಪ್ರಮೇಯ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದವು. ಈತ ಕಲಿಯೂರಲ್ಲಿ ಜಯಸ್ತಂಭವನ್ನು ನೆಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜಯಸ್ತಂಭವು ಈತನ ಸಮರಾಟೋಪಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ''ಕಲವೂರ ಮಾಳದೊಳ್ ಪೆಂಡಿರನಿಕ್ಕಿ ಓಡಿದವರ''ನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ''ಗಣ್ಡರ ಗಣ್ಡ ಮುಣ್ಡ''ನೂ ಒಬ್ಬ.

ಗಣ್ಡರ ಗಣ್ಡ ಮುಣ್ಡ ಜಗಕಾರಿಗಬೀರುಗ ನಾಗವರ್ಮಮಾ
ಗುಣ್ಡರ ಕಿಲ್ಲಮುತ್ತರ ನೊಳಂಬರ ಚನ್ದಿಗ ಪೊನ್ನ ನನ್ನಿಗಂ
ಮುಣ್ಡರಿ ವರ್ಮರಾಜನರಗಂ ಸಿರಿಗಂ ಕಲವೂರ ಮಾಳದೊ
ಳ್ವೆಣ್ಡಿರನಿಕ್ಕಿ ಯೋಡಿದವರಕ್ಕುಲಮಾಣಿಕಾಜಿ ರಂಗದೊಳ್

ಗಣ್ಡರ ಗಣ್ಡ ಮುಣ್ಡನೇ ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳ, ಎಳಗನನ್ನುಎದುರಿಸಿದ ಶತ್ರು ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ಪೊಯ್ಸಳರೇ ಮಂಚೂಣಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಬೀರುಗ, ನಾಗವರ್ಮ, ಕಿಲ್ಲ ಮುತ್ತರ, ಚಂದಿಗ, ಪೊನ್ನ, ನನ್ನಿಗ, ನರಹ, ಸಿರಿಗ ಮುಂತಾದವರಿದ್ದಾರೆ. ನೊಟಂಬರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ನೊಟಂಬರಚನ್ದಿಗ ಯಾರೆನ್ನುವುದು ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಮಾಗುಣ್ಡರಕಿಲ್ಲ ಮುತ್ತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಾಮಂತ. ಮಾಗುಣ್ಡರ ಸ್ಥಳನಾಮವೆನ್ನುವುದು ಖಚಿತ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರೇಮಾಗನೂರ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು 'ಮಾಗುಮ್ಡರ' ಎಂದು ಕ್ರಿ.ಶ.೯೧೫ರ ಇಂದ್ರವಲ್ಲಭನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕಿಲ್ಲ ಮುತ್ತರ ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಮ. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪಾಪನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಶಿಲೆಮುದ್ದರ' ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮವಿದೆ. ಕಿಲ್ಲಮತ್ತರ ಇಂತಹುದೇ ಒಂದು ಹೆಸರು.

'' ಆಂ ಎನೆ ಸಂದ ಪೊಯ್ಸಳನದೊರ್ವ್ವನೆ ಗಣ್ಡರ ಭೀಮ'' ''ಬಲಯುತನಪ್ಪ ಪೊಯ್ಸಳನನಾಹವದೊಳ್ ಅಟ್ಟಿ'', ''ಪೊಯ್ಸಳ ನೆಂಬ ಅನನ್ತ ಬಳರಂ'' ಇತ್ಯಾದಿ

ಶಾಸನದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಎಳಗನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದ ಹೊಯ್ಸಳರನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ.

''ಮಲೆಪರ ಮಲ್ಲ ಜೊತ್ತತಳಿ ಗೋಯಿಗ ಬೂತುಗ ಸೇನವಾರ ಪೊಯ್ಸಳ ಬೆಳ್ಳುಪ್ಪನೀಚೋಟಿಗ ಸಂಚಿಗ ಕಕ್ಕಗ ಸಿನ್ನಿವರ ಮಾಗಲಯೆಟಿಗಂಗಮರ್ದಸ ಬರಮ್ಮಣನುಂ ಮೊದಲಾಗೆ ಕೊತ್ತಮುಂದೆಯಾಣ್ಮನಿಗೋಡೆ ಸತ್ತವರ ಲೆಖ್ಖಮುನಾರ ಟಿವರ್ಧ್ದರಿತ್ರಿಯೊಳು''

ಗೋಯಿಗ, ಬೂತುಗ, ಸೇನವಾರ, ಪೊಯ್ಸಳ, ಚೋಟಿಗ, ಸಂಚಿಗ, ಕಕ್ಕಗ, ಮುಂತಾದವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾದರು. ಎಳಗನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೊಯ್ಸಳ ಸತ್ತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಓಡಿಹೋದ. ಸತ್ತವನಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದು. ಓಡಿಹೋದವನು ಮುಣ್ಣ(ಪೊಯ್ಸಳ). ಮುಣ್ಣನನ್ನು ಮುಣ್ಣಪೊಯ್ಸಳನೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಹೆಣ್ಣೂರು ಶಾಸನದಿಂದ. ಮುಣ್ಣ ಪೊಯ್ಸಳನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಹೊಯ್ಸಳರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊದಲು ಬೇಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತೂಳಲು ಶಾಸನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ ಉತ್ತಮ

ಬಿಸಗೆಯ ಆರನೆಯ ಅಂಗಿರಸ ಸಂವ

ತ್ಸರದೊಳ್ ಶ್ರೀಮತ್ ಚೆಂಗನಾಡ ಗೋವಂ

ಹೊಶ್ಮಳ ಮಾರೆಯ ಸೊಸೆವುರ ಆಳುತ್ತಿರೆ.

ಶಾಸನದ ಲಿಪಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶಾಸನವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದೂ ಆಂಗೀರಸ ಸಂವತ್ಸರವು ಕ್ರಿ.ಶ.೯೭೨ಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾರೆಯ ಸೊಸೆವೂರನ್ನು ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ.

ನೃಪಕಾಮ ಮತ್ತು ವಿನಯಾದಿತ್ಯ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು ಶಶಕಪುರದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಇಗ್ಗ್ರಡಲಕೋಟೆ ಮುಣ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈಗ ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾರೆಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶಶಕ ಪುರ ಅಥವಾ ಸೊಸೆವೂರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮಾರೆಯನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿ.ಶ.೯೭೮ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನೃಪಕಾಮನಕೋಟೆಯ ಉಲ್ಲೆಖವಿದೆ. ಹೊಯ್ಸಳನೆಂಬ ಬಿರುದನನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

''ವೈರಿಕುಳಕಾಳದಂಡಂ ನೃಪಕಾಮನ ಕೋಟೆಯೊಳ್ ರಾಜನೆಂಬಧಟನುಮಂ ಬಾಸನೆಂಬ ಕಚೆಯನುಮಂ ಸಿವರನೆಂಬ ಜಟ್ಟಿಗನುಂ ಕೂಣಾಂಕನೆಂಬಕಟ್ಟುಗೊಂಡನುಮಂ ಪೊಯಿಸಳವೆಂಬ ಬಿರುದನುಮಂ ಪೃಥುವನೆಂಬ ಬಿರುದುನುಮಂ ಬಿಹನೆಂಬ ಪೂಣಿಗನುಮಂ ಚಿಕ್ಕಗನುಮೆಂಬ ಪೂರ್ಗಾಯಿಗಳುಮಂ ಪೆಱರುಂ ಕಲಿಗಳುಮಂ ಬಲ್ಲಾಳ್ಗಳುಮಮೊಂದೆ ಮೈಯೊಳ್ ಪೆಣೆದಿಱಿದುಗೆಲ್ದ ಭುಜವಿಕ್ರಮಮಂ''

ನೃಪಕಾಮ ಪೊಯ್ಸಳನ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೭ ರಿಂದ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣದ ರಚನೆಗೆ ಮುನ್ನ ಹೊಯ್ಸಳರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನೃಪಕಾಮ ನಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣದ ನೃಪಕಾಮನನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೯೭೮ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ಇವನು ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾರೆಯನ ನಂತರ ಅಥವಾ ಮುಂಚೆ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ಮಾರೆಯನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದಮಿತ್ಥಂ ವಿಂದು ವಾದವಿವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಊಹೆಯಷ್ಟೆ. ಇವನನ್ನು ಒಂದನೆಯ ನೃಪಕಾಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಂಬಳೆ ಹೋಬಳಿ ಮರಳೆ ಹೊಸಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಮರಳೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದೊಂದು ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಇವೆರಡೂ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹೊಯ್ಸಳರ ಶಾಸನಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅರಕೆಲ್ಲನ ಹೆಸರಿದೆ. ಮರಳೆಹೊಸಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನವು ಅರಕೆಲ್ಲ, ಅರಕೆಲ್ಲನ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗ ಮಾರುಗ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಮರಳೆಯ ಶಾಸನವು ಕೇವಲ ಅರಕೆಲ್ಲನನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಮರಳೆ ಹೊಸಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಯೋಧನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ದಾನ ಶಾಸನದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಿಾನಜ್ಟೆಜಿಯ ಕಲ್ನಟ್ಟು ಮಜ್ಗಳ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಮನ್ತ ರಾಮನ್ನಣ್ಣೆಕನ್ದ

ಪ್ರ್ವ ಸಿರಿವುರಮಾ ಅಣ್ಣೆಗಸೊಳ್‌ಕಾದಿ

ಸತ್ತ ಅರಕೆಲ್ಲನ ಮಗ ಅವನ ಮ
ಮ ಪೊಯ್ಸಳಮಾರುಗಂ ಅವರ ಪಗೆಗೆ
ಅರಕೆಲ್ಲನ ಬೆಸದೊ ಮಹಾರಾಜನೊಳ್ಕಾದಿ
ಸತ್ತ ಕೆಲ್ಲಗಾವುಣ್ಡ ಚಾಮೊನ್ತ ಚೂಡಾಮಣಿ
ಚೆವಕೊಳ್ಗಣ್ಡ ಸಮರೈಕೆ ಪಾತ್ರ
ಮಾರ್ಬ್ಬಲ ರಾಮ ಶ್ರೀಮತ್ ಅ
ರಕೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟ ಕೆಲ್ಲಗವುಣ್ಡ
ಜ್ಗೆ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಈ ರೀತಿಯದು: ೧) ಸಾಮಂತ ರಾಮನ್ನಣ್ಣೆ ಕಂದರ್ಪ ಸಿರಿವುರದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಿಗನೊಡನೆ ಕಾದು ಮಡಿದ, ೨) ಅರಕೆಲ್ಲನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಅರಕೆಲ್ಲನ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮ(ಗ) ಪೊಯ್ಸಳ ಮಾರುಗ ಮಹಾರಾಜ ನೊಡನೆ ಕಾದು ಸತ್ತರು, ೩) ಇವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲ್ಲಗಾವುಂಡನೂ ಸತ್ತ. ೪) ಸಾಮಂತ ಅರಕೆಲ್ಲ ಕೆಲ್ಲಗಾವುಂಡನಿಗೆ (ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ) ಮಿಾನಂಗೆರೆಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಸಿದೆ. ಅರಕೆಲ್ಲನಿಗೆ ಸಾಮಂತ ಚೂಡಾಮಣಿ, ಚೆವಕೊಳ್ಗಣ್ಡ, ಸಮರೈಕ ಪಾತ್ರ, ಮಾರ್ಬಲ ರಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದುಗಳಿವೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ರಾಮನ್ನಣ್ಣೆಕಂದರ್ಪನನ್ನು ಅರಕೆಲ್ಲನ ಮಗನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಸನದ ಅಣ್ಣಿಗನನ್ನು ಬೀರನೊಳಂಬ ನೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಶಾಸನದ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ.೯೫೦. ಅರಕೆಲ್ಲನಿಗೆ ಚೆವಗೊಳ್ಗಣ್ಡ ಎಂದೂ ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾರೆಯನಿಗೆ ಚೆಂಗನಾಡ ಗೋವ ಎಂದೂ ಬಿರುದುಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು ಚೆಂಗನಾಡವರಲ್ಲಿ ಹಗೆತನ ಸಾಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಚೆಂಗನಾಡನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರ ಬೇಕು ಪೊಯ್ಸಳ ಮಾರುಗನಿಂದ ಮುಣ್ಡಪೊಯ್ಸಳನವರೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.೯೫೦ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೬ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ನೃಪಕಾಮ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾರುಗ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಅರಕೆಲ್ಲನ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗ ಮಾರುಗ ಸತ್ತನಂತರ ಹೊಯ್ಸಳರು ಪುನ: ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ವಂಶದ ಕುಡಿಬೆಳೆಯಲು, ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಾಮಂತನಿರಬಹುದು. ಈ ಅವಧಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆ. ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಎಡವಿರಬಹುದು. ಸಾಧಾರಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಮುಂದಿನ ಶೋಧನಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗಮನಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳ ಪುನರಾವ ಲೋಕನವೇ ಈ ಲೇಖನದ ಫಲಶ್ರುತಿ. ಪರಿಷ್ಕೃತಗೊಂಡ ಪೊಯ್ಸಳ ವಂಶ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪೊಯ್ಸಳ ವಂಶ

ಸಾಮಂತ ಚೂಡಾಮಣಿ ಅರೆಕಲ್ಲ (ಕ್ರಿ.ಶ.೯೫೦)
|
ಮಗ, ರಾಮನ್ನಣ್ಣೆ ಕಂದರ್ಪ(?) (ಕ್ರಿ.ಶ.೯೫೦)
|
ಮೊಮ್ಮಗ, ಪೊಯ್ಸಳ ಮಾರುಗ (ಕ್ರಿ.ಶ.೯೫೦)
|
ಒಂದನೆಯ ನೃಪಕಾಮ (?) (ಕ್ರಿ.ಶ.೯೭೮?) ಚಾ.ರಾ.ಪುರಾಣ.
|
ಹೊಯ್ಸಳ ಮಾರೆಯ (ಕ್ರಿ.ಶ.೯೭೨)
|
ಮುಣ್ಡ ಪೊಯ್ಸಳ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೦೬-೧೦೨೬)
|
ಎರಡನೆಯ ನೃಪಕಾಮ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨-೧೦೪೮)
|
ವಿನಯಾದಿತ್ಯ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೪೮)
|
ಇತ್ಯಾದಿ.,